

DE SYSTEMATIEK EN KENMERKEN VAN DE SLANGEN VAN HET GENUS *CORALLUS*.

Door: A. Abuys, Jukwerderweg 31, 9901 GL Appingedam.

Inhoud: Algemene kenmerken van het genus - Determinatietabel voor de soorten - *Corallus annulatus* - *Corallus caninus* - Determinatietabel voor de ondersoorten van *Corallus enydris* - *Corallus enydris enydris* - *Corallus enydris cookii* - Summary - Literatuur.

Foto's: A. Abuys: no. 1-5 en 8; P.B. Stoel: no. 6; J.W. Verhoeven: no. 7.

Familie: *Boidae*.

Genus: *Corallus* Daudin, 1803.

Soorten: *C. annulatus* (Cope, 1876).

C. a. annulatus (Cope, 1876).

C. a. blombergi (Rendahl & Vestergren, 1941).

C. a. colombianus (Rendahl & Vestergren, 1940).

C. caninus (Linnaeus, 1758).

C. enydris (Linnaeus, 1758).

C. e. enydris (Linnaeus, 1758).

C. e. cookii Gray, 1842.

ALGEMENE KENMERKEN VAN HET GENUS

Kop: Holten in alle bovenlipschilden (*C. caninus*) of alleen in de achterste bovenlipschilden (*C. annulatus* en *C. enydris*), ook wel warmtezintuig-groeven genoemd.

De ogen hebben spleetpupillen (nachtjager).

De voorste tanden zijn groter dan de daarachter gelegen tanden (voor het vastgrijpen van vogels).

Romp: Het lichaam is zijdelings wat afgeplat.

Links en rechts van de cloaca is een klein spoortje of klauwtje aanwezig.

Staart: Het is een typische boomslang met een echte grijpstaart. De slang grijpt haar prooi voornamelijk tussen de takken vandaan en wurgt deze dan hangend aan haar staart. Ook het ver-slinden van de prooi gebeurt hangend.

Algemeen: De slangen zijn ovovivipaar (eierlevend-barend).

Ze rusten in gaffels van bomen of liggen ge-drapeerd over een tak.

DETERMINATIETABEL VOOR DE SOORTEN

- 1a. Meer dan 60 dorsalen (rugschubben); minder dan 220 ventralen (buikschubben); kleur altijd groen met driehoekige witte dwarsvlekjes aan weerszijden van de ruggegraat, bij hoge uit-zondering met zwarte dwarsvlekjes
..... Corallus caninus
- 1b. Minder dan 61 dorsalen; meer dan 250 ventralen; kleur nooit groen met witte vlekjes zie 2
- 2a. De nasalen (neusgatschubben) raken elkaar met een punt net boven het rostraal- (neuspunt-) schild; meer dan 100 subcaudalen (onderstaart-schubben) Corallus enydriis
- 2b. De nasalen raken elkaar niet; ze worden volle-dig door het rostraalschild gescheiden; minder dan 90 subcaudalen Corallus annulatus

CORALLUS ANNULATUS

Nederlandse naam: Gewone boomboa.

Maximum lengte: ca. 120 cm.

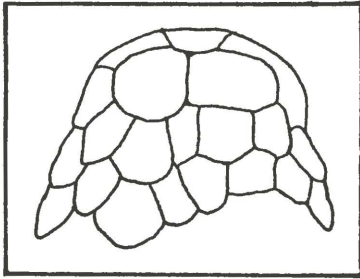
Beschubbing (voor zover bekend): dorsalen: 50-55;
ventralen: 260-273; subcaudalen: 76-82.

Kleur/tekening: De kleur is zeer variabel; bij de-ze slang kunnen dezelfde kleurvariëteiten voor-

komen als bij *Corallus enydriis* (zie fig. 1-7).
Kenmerken: Deze minder bekende slangen zijn niet
zo slank als *Corallus enydriis*.

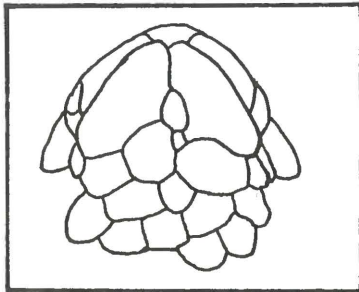
Verspreidingsgebied: Zie kaart 1.

Onderscheidingskenmerken van de ondersoorten:

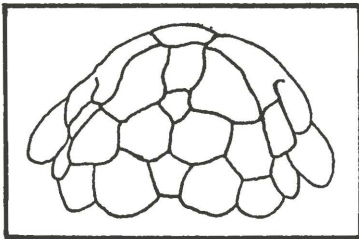
C. a. annulatus:

de internasalen (= schubben tussen de neusgatschubben) raken elkaar over de hele lengte.

C. a. colombianus:

de internasalen raken elkaar slechts aan de voorkant en zijn aan de achterkant door één midden-internasaalschub gescheiden.

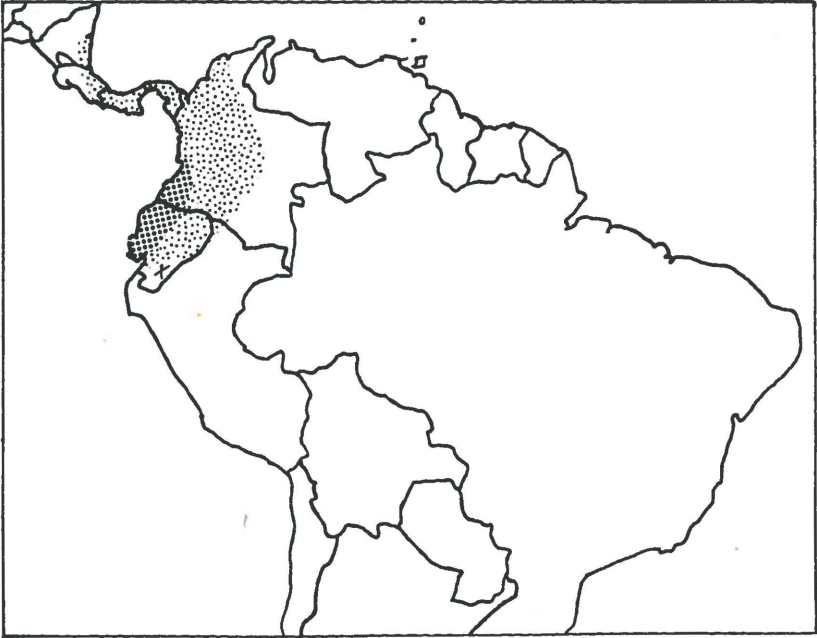

C. a. blombergi:

de internasalen worden geheel van elkaar gescheiden door twee midden-internasalen.

Bovenstaande tekeningen stammen van Rendahl & Vestergren (1941), die in 1940 en 1941 de ondersoorten *colombianus* en *blombergi* beschreven.

Peters (1957) toont echter aan dat de beschubbing van de neus zeer variabel is en betwijfelt de waarde van de gegeven tekeningen en de geldigheid

Kaart 1. Verspreidingsgebied van

van de ondersoorten, daar Rendahl & Vestergren hun nieuwbeschrijvingen op slechts één exemplaar baseerden. In zijn "Catalogue of the Neotropical Squamata" (1970) voert Peters deze variëteiten echter (zonder nadere uitleg) weer als volwaardige ondersoorten op.

Leefwijze/voedsel/voortplanting: Hierover is vrijwel niets bekend. We kunnen echter aannemen dat dit vrijwel hetzelfde is als bij *Corallus enydris cookii*, daar beide slangen dezelfde biotoop bewonen.

CORALLUS CANINUS

Nederlandse naam: Groene boomboa, ook wel groene hondskopboa genoemd.

Surinaamse naam: Bigi pokai sneki (= grote papagaaislang).

Engelse naam: Green tree boa; Parrot snake; Yellow-faced boa; Emerald tree boa.

Maximum lengte: 2 m.

Beschubbing: dorsalen: 61-77; ventralen: 188-219; subcaudalen: 64-79.

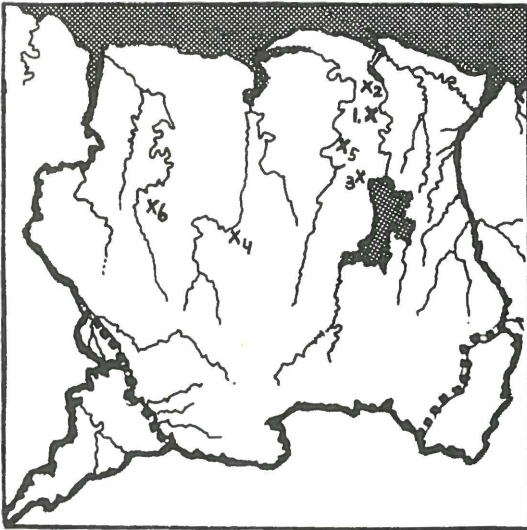
Kleur/tekening: De rug en zijkanten zijn groen, de onderkant van kop en lichaam is geel. Op het midden van de rug zitten witte, ruit- of zigzagvormige vlekjes. Bij de Amskreek heb ik een *Corallus caninus* gevangen die zwarte in plaats van witte vlekjes had.

De jongen zijn rood met witte vlekjes.

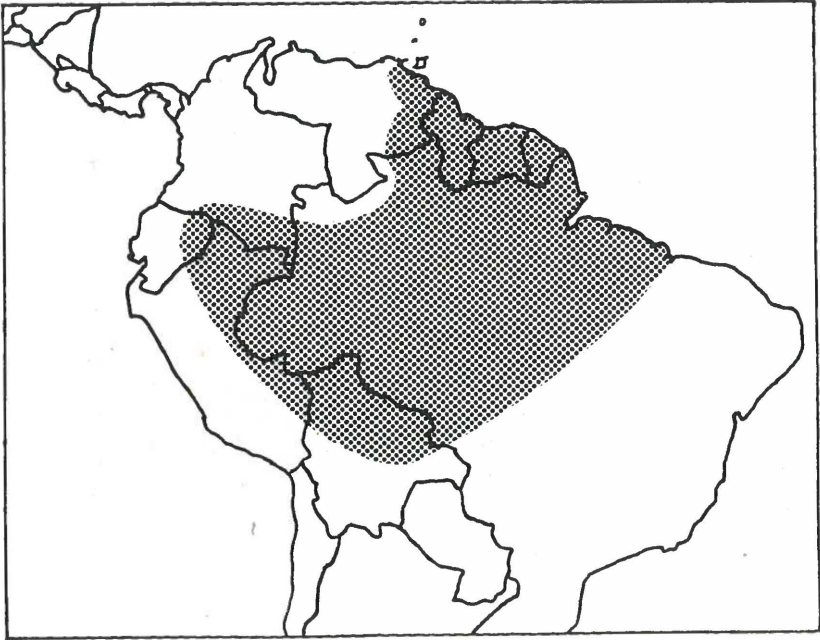
Kenmerken: Bij *Corallus enydris* vergeleken heeft deze soort een korter en steviger lichaam.

Verspreidingsgebied: Zie kaart 2.

Persoonlijke vindplaatsen in Suriname: 1. Achter vliegveld Zanderij; 2. Omgeving Lelydorp (bossages langs de weg); 3. Brownsberg ('s avonds kruipend over de weg); 4. Raleighvallen (in het bos, ca. 50 m van de rivier af); 5. Loksi Hatti (bosrand langs de rivier); 6. Amskreek (dicht bij de brug, in

hoog gras met struikgewas).

Kaart 2. Verspreidingsgebied van *Corallus caninus*.

Biotoop: De slangen van bovengenoemde vindplaatsen werden op één uitzondering na overdag gevonden en gevangen. De plaats waar ze gevonden werden lag binnen handbereikhoogte (halve meter tot twee meter hoog) en voornamelijk langs bosranden. Dat wil echter niet zeggen dat de rustplaats (microbiotoop) van deze slangesoort altijd dergelijke binnen handbereik liggende plaatsen zijn; niets is minder waar. Het zijn zeer waarschijnlijk enkelingen, die (door bepaalde omstandigheden gedreven) op een in het oog lopend plekje terecht gekomen zijn en daardoor (door een leek) gevonden (kunnen) worden. De meeste van deze dieren zullen zeer waarschijnlijk op een moeilijk (hoog) te bereiken en door bladeren gecamoufleerde plaats liggen. Dat en de groene schutkleur zijn er dan ook kennelijk de oorzaak van dat men, althans in

Suriname, niet zomaar tegen een in balvorm over een tak gedrapeerde *Corallus caninus* aanloopt. Mijn persoonlijke vindplaatsen zijn lokaties die zowel in de savanne als in het regenwoud liggen; deze slangen komen in heel Suriname voor.

Leefwijze: Deze boomslang is een echte nachtjager; hij kan een prooi, die door het donker niet te zien is, toch opsporen met behulp van de warmtezintuig-groeven in de bovenlipsschubben. Hiermee vangt de slang de warmteuitstraling van kleine zoogdieren en vogels op van een afstand tot 2 à 3 meter en weet ze dan feilloos op te sporen.

Voedsel: Vogels en kleine zoogdieren.

Voortplanting: De paartijd is van december tot maart, waarna in augustus of september 7 tot ca. 20 jongen geboren worden, die ongeveer 40 cm lang zijn.

DETERMINATIETABEL VOOR DE ONDERSOORTEN VAN *CORALLUS ENYDRIS*

- 1a. Minder dan 50 rijen dorsalen (rugschubben); de rugvlekken zijn (wanneer aanwezig) afgerond ..
..... *Corallus enydris cookii*
- 1b. 50 of meer rijen dorsalen; de rugvlekken zijn (wanneer aanwezig) ruitvormig (hoekig)
..... *Corallus enydris enydris*

CORALLUS ENYDRIS ENYDRIS

Nederlandse naam: Slanke boomboa. De namen "hondskopboa" en "tuinboa" worden in de literatuur ook wel eens gebruikt.

Engelse naam: Garden tree boa.

Maximum lengte: ca. 2½ m.

Beschubbing: dorsalen: normaal 51-59, bij hoge uitzondering met een minimum van 48 of een

Afb. 1. *Corallus enydris enydris*

Afb. 2. *Corallus enydris enydris*

Afb. 3. *Corallus enydris enydris*

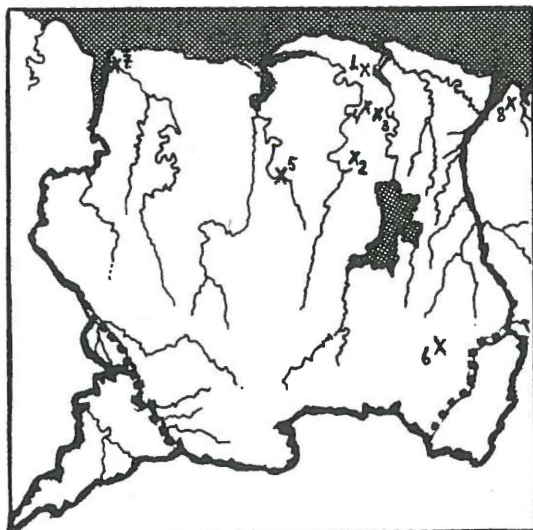
Afb. 4. *Corallus enydris enydris*

maximum van 62; ventralen: 270-299; subcaudalen: 101-128.

Kleur/tekening: De meest voorkomende kleur is grijsbruin tot violetgrijs. Daarnaast zijn er echter veel kleurvariëteiten mogelijk (zie fig. 1-5). De rugvlekken zijn (wanneer aanwezig) ruitvormig (hoekig).

Verspreidingsgebied: Zie kaart 3.

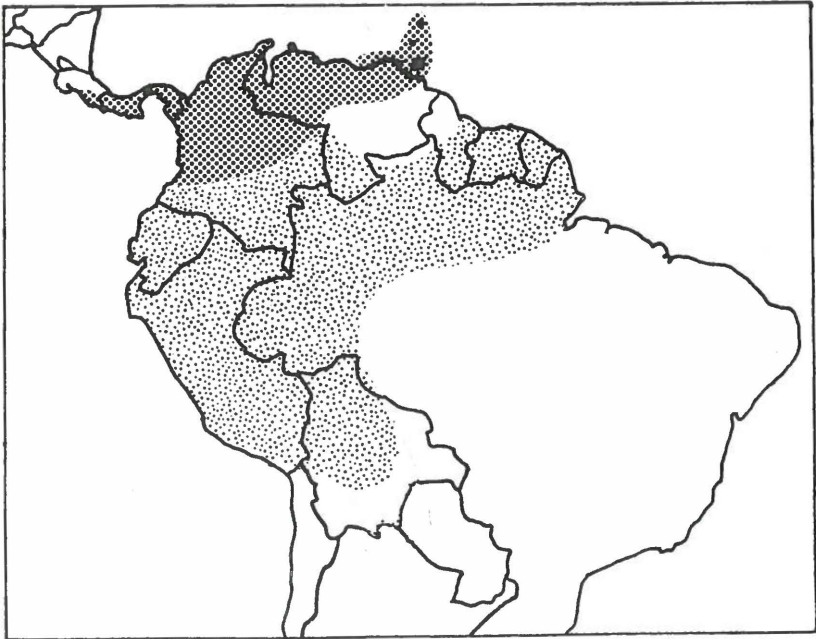
Persoonlijke vindplaatsen in Suriname: 1. Cultuur-

tuin (omgeving "Dierentuin") in Paramaribo; 2. Omgeving bosbivak te Zanderij; 3. Moerasgebied bij Hannover; 4. Pad van Wanica (bij km-paal 28); 5. Bij de Tibitival; 6. Bij het vliegveld van Oelemari; 7. In Nickeri (op de weg langs de rivier); 8. In

Frans Guyana: 4 km oostelijk van het dorpje Mana (op de weg).

Biotoop: Bovengenoemde slangen zijn voornamelijk in de avonduren gevangen, in of aan de randen van savannebossen en rivieroeverbegroeiingen. De dagtemperatuur in de rand van het savannebos (galereibos) ligt tussen de 28 en 32°C (in de schaduw). De avondtemperatuur is ca. 24°C en de nacht- cq. ochtendtemperatuur kan (onder invloed van de open savanne) tot 19°C dalen. In het dichtere regenbos in het binnenland is de temperatuur wat konstanter: overdag ca. 28 en 's nachts ca. 24°C. Deze temperatuurgegevens

Kaart 3. Verspreidingsgebied van

C. e. enydri

C. e. cooki

gelden echter niet voor bossen hoger gelegen dan 300 m. Hier en op de kleine open savannetjes in het binnenland kan de temperatuur 's nachts wel tot 15°C dalen.

Het water van de (stromende) beekjes in het bos is tamelijk konstant : ca. 24°C. Het oppervlaktewater van de grote rivieren is ca. 27°C. In de regentijd daalt de temperatuur enkele graden.

In de regentijd verblijven de slangen overdag hoog in de bomen en komen in de loop van de avond naar beneden op zoek naar prooi. In de late uurtjes is de kans op een ontmoeting met een *Corallus enydri* dan ook het grootst.

In de droge tijd verblijven de slangen wat la-

ger in de boomtakken of struiken, en wel dicht bij water.

Het zijn lange, slanke, zeer agressieve slangen. Voor het vangen van de prooi: zie "Leefwijze" van *Corallus caninus*.

Voedsel: Voornamelijk vogels, maar daarnaast ook allerlei kleine zoogdieren en soms ook wel eens een boomkikker.

Voortplanting: De paartijd is van december tot maart, waarna in augustus en september 10 tot 30 jongen worden geboren, die 10 tot 20 gram wegen en ca. 45 cm lang zijn.

Een groot deel van de jongen heeft een mooie, kleurrijke, scherpe tekening, die echter tijdens het volwassen worden gelijdelijk aan vervaagt en vaak omkleurt.

CORALLUS ENYDRIS COOKII

Nederlandse naam: Cooksboa.

Engelse naam: Garden tree boa; Doghead.

Maximum lengte: ca. 2½ m.

Beschubbing: dorsalen: 30-49, ventralen: 253-285, subcaudalen: 101-118.

Kleur/tekening: Als bij *Corallus enydris enydris*, echter met dien verstande dat de rugvlekken (indien aanwezig) afgerond, dus zonder scherpe punten zijn.

Verspreidingsgebied: Zie kaart 3. De cooksboa komt op de volgende voor de kust van Venezuela liggende eilanden voor: Testigos, Tamarindo, Trinidad, Grenada, Grenadines (Bequia, Union, Quatre), Sint Vincent.

Biotoop: Als bij *Corallus enydris enydris*.

Voedsel: idem.

Voortplanting: idem.

SUMMARY

The systematics and characteristics of the snakes of the genus *Coralus*.

For each species and subspecies attention is paid to the Dutch, Surinam and English name / maximum length / scalation / colour and markings / characteristics / distribution / distribution in Surinam (*C. carinus* and *C. e. enydris*) / habitat / food / reproduction.

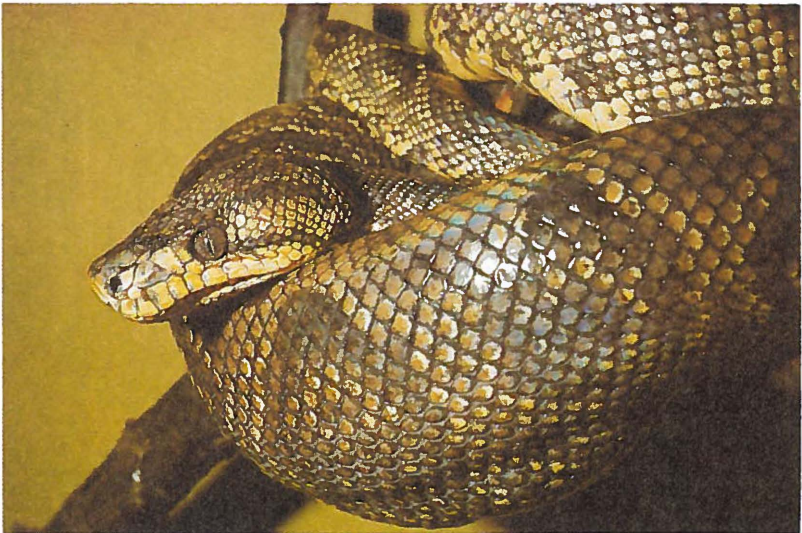
Keys to the species and subspecies are added just like tentative distribution maps.

LITERATUUR

- Amaral, Afrânio do, 1978. Serpentes do Brasil, Iconografia Colorida -- Brazilian Snakes: A Colour Iconography. 2nd. Ed. pp. 1-246.
- Beebe, William, 1946. Field Notes on the snakes of Kartabo, British Guiana and Caripito, Venezuela. Zoologica, Bull. N.Y. Zool. Soc., Vol. 31 (1): 11-31.
- Brongersma, L.D., 1940. Snakes from the Leeward Group, Venezuela and eastern Colombia. Stud. Fauna Curaçao, Aruba, Bonaire and the Venezuelan Islands, Vol. 2: 115-137, pl. XI-XII.
- Carrillo de Espinoza, Nelly, 1970. Contribucion al conocimiento de los reptiles del Peru. Publ. Mus. Hist. Nat. "Javier Prado", Ser. A., Zool., No. 22: 1-64.
- Dixon, James R. & Pekka Soini, 1977. The reptiles of the upper amazon basin, Iquitos region, Peru, II: Crocodilians, turtles and snakes. Milwaukee Publ. Mus., Contr. Biol. Geol., No. 12: 1-91.
- Peters, J.A., 1957. Taxonomic Notes on Ecuadorian Snakes in the American Museum of Natural History. Am. Mus. Nov., No. 1851: 1-13.

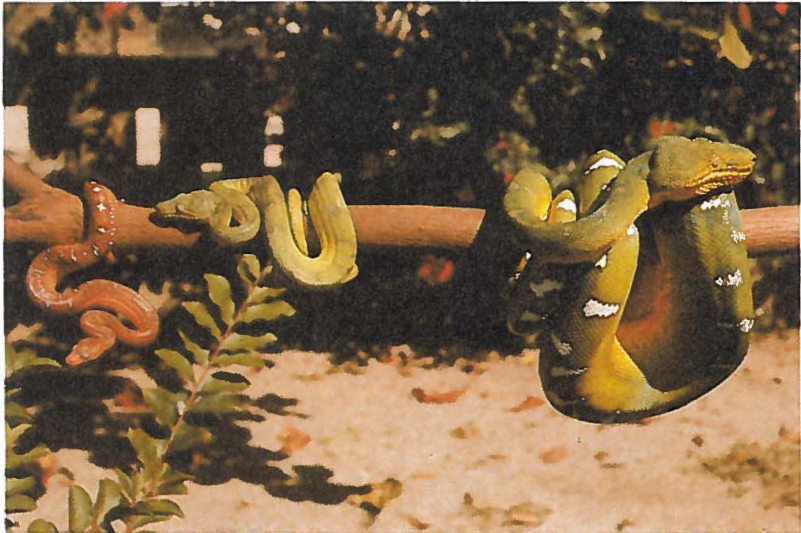
Afb. 5. *Corallus enydris enydris*

Afb. 6. *Corallus enydris cookii*

Afb. 7. *Corallus annulatus*

Afb. 8. *Corallus caninus*

- Peters, J.A., 1960. The snakes of Ecuador - A check list and key. Bull. Mus. Comp. Zool., Vol. 122 (9): 491-541.
- & B. Orejas-Miranda, 1970. Catalogue of the Neotropical Squamata: Part I: Snakes. Smithsonian Inst. Bull., No. 297: i-viii, 1-347.
- Rendahl, Hjalmar & Greta Vestergren, 1941. On a small collection of snakes from Ecuador. Arkiv. för Zool., Vol. 33A (5): 1-16.
- Roze, J.A., 1966. La taxonomia y zoogeografia de los ofidios en Venezuela. Univ. Centr. Venez., Caracas. pp. 1-362.
- Scott, N.J., 1969. A zoogeographic analysis of the snakes of Costa Rica. Univ. S. Calif., Ph.D.-thesis. pp. i-xiv, 1-390.
- Underwood, Garth L., 1962. Reptiles of the Eastern Caribbean. Caribb. Affairs (New Ser.), No. 1: 1-192.
- , 1964. Supplement to: Reptiles of the Eastern Caribbean. 4 pp.